

Mottaker:

Hå kommune
Tekniske saker og næring
Postboks 24
4368 Varhaug
landbruk@ha.kommune.no

Stavanger, 02.03.2020

Dette brevet sendes fra: Frivillige organisasjoner med i styret i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Rogaland

FNF er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på fylkesnivå. I Rogaland representerer forumet ca. 60 000 medlemskap. FNF Rogaland har to lokale utvalg, FNF i Stavanger og FNF på Haugalandet.

Høringsinnspill til planprogram for ny kommunedelplan landbruk – Hå kommune

Vi viser til planprogram for ny landbruksplan i Hå kommune med frist 2. mars då. for å gi innspill. Styret i FNF Rogaland behandlet høring av kommunedelplanen på styremøte 10. februar og vedtok å sende en uttalelse fra styret.

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF-R) representerer brede miljø- og friluftslivsinteresser i Rogaland. Det er derfor viktig for oss at den framtidige kommunedelplanen for landbruk inneholder mål og prioriteringer for utvikling av et mer miljøvennlig landbruk i Hå kommune. Vi støtter at planen forankres i plan- og bygningsloven som KDP med tilhørende prosesskrav og juridisk binding. Planen har dermed potensiale for å bli et viktig styringsverktøy for utviklingen av landbruket i kommunen.

Vi er i våre merknader særlig opptatt av arealdisponering. Vi har merket oss at jordvernet har styrket seg de siste årene i Hå kommune, og mindre areal omdisponeres nå fra landbruksareal til utbyggingsformål. Dette er positivt. Konsekvensen er imidlertid et økt press på gjenværende natur- og friluftsområder i Hå kommune til nydyrking og til ulike utbyggingsformål. FNF Rogaland er derfor opptatt av klarere grenser mellom utbygde områder og landbruk på den ene siden og natur- og friluftsområder på den andre, eksempelvis ved bruk av markagrenser i arealplanleggingen.

Etter vår oppfatning bør planprogrammet ha miljøvennlig omstilling i landbruket som et tema i det videre planarbeidet. Miljø er i forslaget til planprogram løftet fram som en problemstilling med utredningsbehov, men temaet bør, slik vi ser det, behandles på en mer helhetlig måte.

Behov for grønn omstilling i landbruket

Framover vil utviklingen av jordbrukssektoren handle om grønn konkurransekraft som stiller krav til både økt lønnsomhet og redusert miljøpåvirkning. I klartekst må dette medføre en endring i

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
ROGALAND

Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
rogaland@fnf-nett.no / 46 85 07 86
www.fnf-nett.no/rogaland
Org. nr.: 998129028

jordbrukspolitikken, slik at økosystemtjenester og naturmangfold ivaretas på en bedre måte enn i dag, og dermed leverer flere og bedre tjenester slik som pollinering fra humler og bier.

For økosystemtjenestene og naturmangfoldet tilknyttet kulturlandskapet har utviklingen vært negativ. 24 % av de truede artene på Norsk rødliste for arter i 2015 er knyttet til kulturlandskap og åpent lavland. 565 arter som er oppført som trua på Norsk rødliste 2015 har kulturlandskapet som sitt hovedhabitat. Av de 82 fugleartene på den norske rødlisten er 34 arter (41 %) sterkt tilknyttet våtmark, en naturtype som det er lite igjen av i Hå kommune.

Det er godt dokumentert at bestandene av en rekke fuglearter tilknyttet kultur- og jordbrukslandskapet har gått kraftig tilbake, og at intensivt jordbruksdrift regnes som en viktig årsak til dette. Arter som åkerrikse, svarthalespove, vipe, storspove, sanglerke, stær og gulspurv er tilknyttet kulturlandskapet, og står på den norske rødlista for 2015. Utviklingen i Norge er ikke unik, men en del av en utviklingstrend i jordbrukssektoren i hele den vestlige verden. Fugler i kulturlandskapet er den mest truede gruppen av fugler i Europa, og har hatt en nedgang på over 50 % de siste 30 årene. Fugler er viktige indikatorer på miljøtilstanden i dette landskapet.

Verdien av økosystemtjenester og kulturlandskapet som fritidslandskap, er ikke lett målbare verdier, og andre mer målbare interesser knyttet til utbygging og nydyrking vil ofte få forrang. Desto viktigere er det at natur- og friluftsverdier er grundig kartlagt, eksempelvis ved økologiske grunnkart (NiN kartlegging), slik at det ikke skal være tvil om hva som går tapt om det tillates utbygging eller dyrking av «restnaturen».

Merknad til «Mål for planarbeidet» s. 3

I forslaget til planprogram blir det pekt på at det ofte er interessekonflikter mellom utbygging, landbruk, natur- og friluftinteresser, og at det er behov for klarere retningslinjer for forvaltningen som kan gjøre vektingen av ulike hensyn enklere. Blant annet blir det vist til søknader om nydyrking og vekting mellom hensyn knyttet til økt matproduksjon og miljøverdier.

FNF Rogaland har det siste året økt innsatsen for å ivareta «restnaturen» i de mest utbygde kommunene på Jæren, der også landbruket er mest intensivt drevet. Vi ser at bit-for-bit-utbygging og nydyrking tar stadig mer av det som er igjen av restnatur, mens det er svært lite areal som blir tilbakeført som natur- og friluftsområder gjennom restaureringsprosjekter. Ser vi på KOSTRA-statistikken for behandling av nydyrkingsøknader, ser vi at det bare unntaksvis gis avslag begrunnet i miljøhensyn og friluftinteresser (jf. tabell nedenfor).

Kommune	Nydyrking	2015	2016	2017	2018	SUM
Hå	Søknader	18	47	14	17	96
	Avslag	0	0	1	1	2
Klepp	Søknader	5	5	7	7	24
	Avslag	1	0	0	1	2
Time	Søknader	8	20	4	17	49
	Avslag	0	0	0	4	4
Sum søknader		31	72	25	41	218
Sum avslag		1	0	1	6	8
% godkjent						97 %

Vi støtter derfor en nærmere avklaring av lokale retningslinjer og kriterier for behandling av nydyrkingssøknader som på en bedre måte enn i dag balanserer produksjonshensyn og miljøhensyn. Hå kommune står ved et vegskille mht. nydyrking. Reservene av udyrka areal er minkende, mens hensynet til naturverdiene vektlegges sterkere av staten. Tradisjonen med at hver ny generasjon på gården skal dyrke opp et nytt areal, har mest sannsynlig kommet til veis ende. Lokale retningslinjer må nødvendigvis være i tråd med statlig lovverk. Forbudet mot dyrking av myr ble vedtatt av Stortinget 11. april og lovendring trådte i kraft 1. juli. Selv om forskriftsendringen har latt vente på seg, er det neppe tvil om at myr vil få et sterkere vern mot oppdyrking i framtida.

Merknader til pkt. 5 – Aktuelle problemstillinger med utredningsbehov, s. 10

Vi støtter plangrepet med å løfte fram omdømme som en måte å drøfte hvem Hå-bonden skal være i framtida. Det gir en mulighet for både å drive kulturbygging i næringen og til å mane fram en langsiktig visjon for utviklingen av landbruket i Hå. En grønn, ren og dyrevennlig næring vil være langt mer i tråd med tidsånden enn et stadig mer industrialisert landbruk som går på bekostning av natur og dyrevelferd. Det kan også gjøre næringen med attraktiv og tidsriktig noe som kan være viktig for rekrutteringen til en næring med stigende gjennomsnittsalder. Omdømmebygging i tråd med et bærekraftig og miljøvennlig landbruk må imidlertid være noe mer enn grønnvasking.

Merknader til pkt. 5.3 Miljø

En hovedkommentar til denne delen i planprogrammet, er at det i større grad bør formuleres som et helhetlig omstillingsprogram for å bringe Hå-landbruket i en mer miljøvennlig retning.

Da er det viktig at planarbeidet adresserer bredden av temaer som angår landbruk og miljø. Etter vår oppfatning må derfor planen også omhandle temaer som i utgangspunktet behandles i andre planer, for eksempel klima- og energiplanen. Det gjelder også behov for å integrere strategier for «spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), strategi for «nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), og den tiltaksanalysen for Jæren vannområde som Jæren vannområde har utarbeidet. Uten at landbruksplanen er tydelig koplet på disse miljøplanene og -strategiene, vil omstillingsarbeidet fort bli fragmentert. Det er behov for en landbruksplan som synliggjør og tar miljø på alvor.

FNF Rogaland har nylig påklagd en sak i forhold til hogst i Kvalbeinskogen der det etter vår mening ikke var tatt tilbørlige miljøhensyn. Av dispensasjonsvedtaket framgår det at fylkesmannen ikke har foretatt en vurdering av naturverdiene i det aktuelle området, jf. naturmangfoldsloven. Ifølge § 7 skal prinsippene i naturmangfoldsloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for offentlig myndighetsutøvelse, og det skal gå fram av saken hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingene. I denne dispensasjonssaken er ikke dette blitt gjort.

Dette er etter vår oppfatning et eksempel på manglende avveining mellom skogbruksinteresser og naturverdier. Utarbeidelse av ny landbruksplan for Hå er en mulighet til å avveie slike interesser og finne fram til prinsipper og kriterier som gjør forvaltningen enklere i konkrete saker.

Et tema vi mener bør løftes tydeligere fram i planarbeidet, er bevaringsrettede virkemidler for flere truede fuglearter slik som utsatt slått, utsatt eller mindre gjødsling, bevaring av kantsoner, heving av grunnvannsnivå, mosaikk-jordbruk og endret slåttmønster. Jær-kommunene er for eksempel siste skanse for vipa i Norge, og da melder spørsmålet seg fort hva kommunen vil gjøre med det.

Miljøvennlig gjødselhåndtering, bevaring av våtmarksområder, kantsoner mot vassdrag og gårdsfyllinger/avfallshåndtering er andre tema som med fordel kan løftes fram i planarbeidet. I disse dager ferdigstilles regionalplan for klimatilpasning. Prinsippene og retningslinjene i denne kan allerede nå brukes og refereres til i kommunedelplanen.

Prinsipp om arealnøytralitet og arealregnskap

På sikt mener vi at Hå kommune bør tilstrebe større grad av arealnøytralitet – og i landbruket. Bebyggelse og landbruk dekker en stadig større del av arealet i kommunene.

Arealnøytralitet er et nytt begrep i arealforvaltningen. Vi mener at vi på lik linje med målet om å bli karbonnøytral, må ha mål om netto null tap av natur gjennom arealnøytralitet, det vil si økt gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep. For å kunne måle arealnøytralitet, må det føres et arealregnskap i kommunene som bør inneholde følgende:

- Miljøstatus for hver enkelt naturtype i kommunen, inkludert naturtyper som er blitt mer eller mindre borte; gjenværende omfang og økologisk kvalitet, positiv/negativ trend.
- Vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for mer utbygging eller andre arealendringer. Villreinområder, gammel naturskog, myr og annen våtmark, artsrikt kulturlandskap, kystområder og «bymark» kan være eksempler på slike naturtyper.
- Oversikt over hvor det er behov for restaurering/kompensering for å bevare biologisk mangfold og opprettholde økologisk funksjon.
- Oversikt over hvor det er behov for ytterligere kartlegging.

Vi takker for anledningen til å gi innspill til planprogrammet, og vil følge det videre planarbeidet med stor interesse.

Med vennlig hilsen

Emily L. Halvorsen,
Koordinator

Kopi:
Rogaland fylkeskommune
Fylkesmannen i Rogaland

